

Bolavý spor o hojivý lék

U Městského soudu v Praze se žalují dva vědecké ústavy Akademie věd o patent k hemagelu

Hemagel je úspěšný lék: už se téměř splatily náklady na jeho patentovou ochranu.

V úterý dva ústavy Akademie věd zahájily soudní spor o to, kdo má o vynález zásluhu.

TOMÁŠ NĚMEČEK

Zkušeni pražští obchodní soudci se nad žalobou s chemickými termíny viditelně dobře bavili. „Musíte na nás mluvit jako na úplné laiky. Takové chemické vzorce jsme viděli naposledy na střední škole,“ apelovala vlídně členka senátu Monika Vacková. „A já vůbec nikdy,“ doplnil vesele předseda senátu Roman Horáček. Třetí členka senátu Zuzana Čížková zaražené vědce pobídla: „Ale pokračujte, je to zajímavé.“

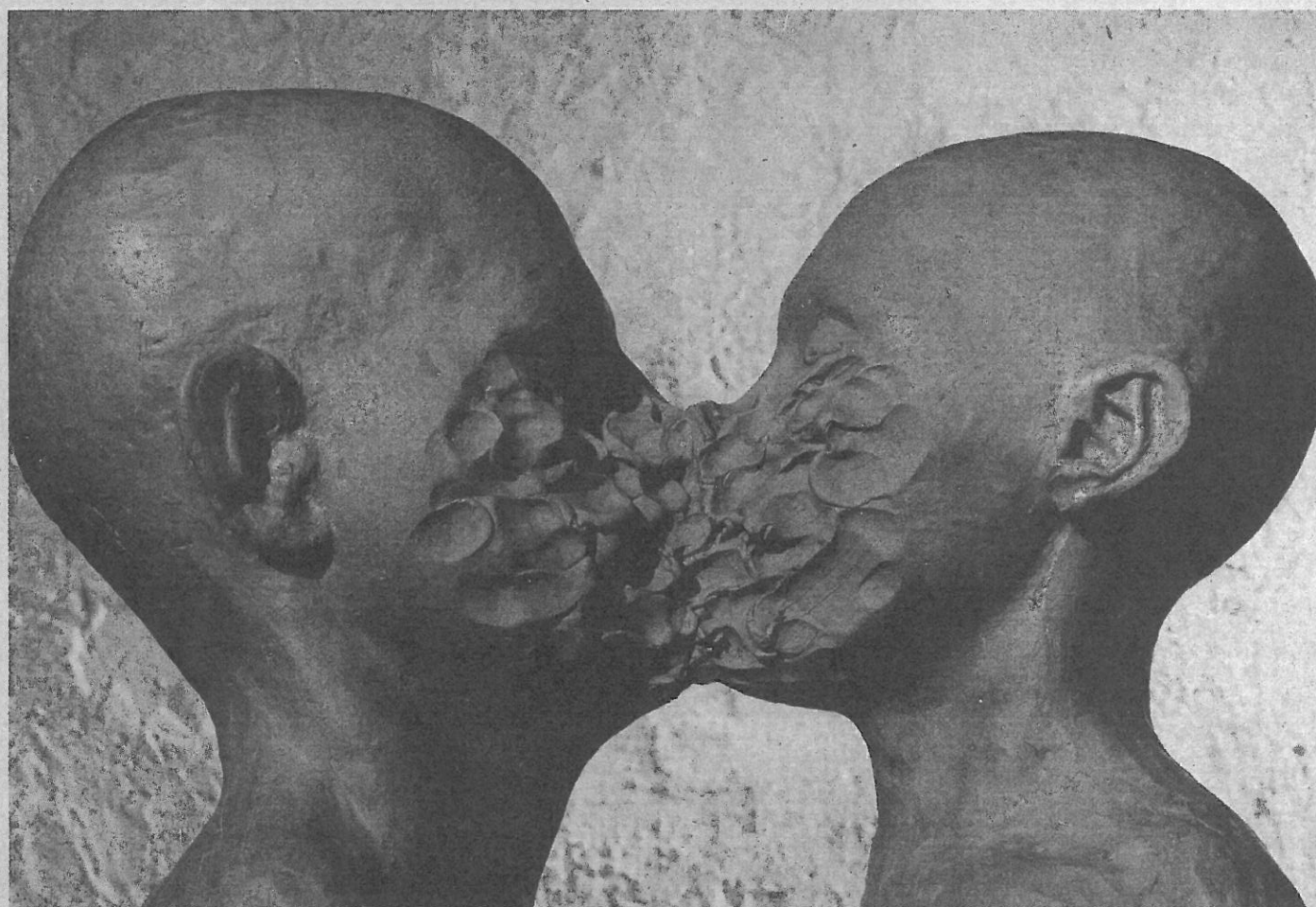
Případ, který začal v úterý ráno u Městského soudu v Praze, není úplně obvyklý patentový spor. Jde v něm o známý lék, český vynález s obchodní značkou Hemagel, který je patentovaný v Evropské unii, Spojených státech i Japonsku.

Neobvyklé jsou hlavně strany sporu: žalobcem je Ústav experimentální medicíny Akademie věd (a jeho dlouholetá vědkyně Jitka Čejková), žalovaným je Ústav makromolekulární chemie AV. Mezi oběma ústavami normálně trvá – jak řekla soudu Jitka Čejková – „dlouhodobá, velmi radostná spolupráce“. Kromě případu s hemagelem.

Lékařský, nebo chemický?

Žaloba připomíná klasický pohádkový motiv o tovaryších, z nichž jeden zázračnou pannu vyrobil a jiný rozmluvil. Má větší zásluhu docentka medicíny Jitka Čejková, nebo vynálezci Jiří Vacík a Jiří Labský?

Původní grant řešili společně. Jitka Čejková z Ústavu experimentální medicíny v té době přemýšlela nad tím, jak léčit oko popálené ultrafialovým zářením. Jakékoli hojení komplikuje kyslík v atmosféře, který podněcuje zánět. Kolega Jiří Vacík z Ústavu makromolekulární chemie (spolu s ním už měla čtyři české patenty) měl podle ní nápad, jaká chemická sloučenina by mohla kyslík na sebe navázat: „Volal mi – už vím, mohly by to být stíněné aminy.“ Spolu s expertem Labským práci dotáhli; Jitka Čejková výsledky představila ve třech publi-

A taková to byla spolupráce. Z letošní výstavy Jana Švankmajera „Možnosti dialogu“ v Galerii hlavního města Prahy

FOTO ARCHIV GHMP

kacích, naposledy v roce 2000 na konferenci ve Spojených státech.

Ze společného zahraničního patentu ale sešlo. „V dopise, v němž Ústav makromolekulární chemie žádá o souhlas se stažením patentové přihlášky, se jako důvod uváděl nedostatek peněz na patentovou ochranu,“ líčil soudní právník žalobce, patentový zástupce Zbyněk Hajn. „Ale nyní ve vyjádření tvrdí, že patentová přihláška byla slabá.“ Dnešní ředitel Ústavu makromolekulární chemie František Rypáček říká, že to není v rozporu: „Nebyl jsem tehdy osobně u toho, ale jedno souvisí s druhým – pokud je patent slabý, je třeba zvažovat, zda se do něj vyplatí vložit peníze.“

Žaloba podává příběh tak, že Ústav makromolekulární chemie si po čase nechal postup v zahraničí patentovat sám. Proti tomu se ale u soudu ozval zástupce druhé strany Karel Čada (sám dlouholetý šéf českého patentového úřadu): „To je těžké nedorozumění. Obě paten-

tové přihlášky jsou rozdílné – ta první byla medicínská, ta druhá se týká chemického postupu.“

Hajn namítá, že lékařka Čejková přece grant vedla a stanovila chemikům zadání. V té chvíli po Čadově boku vyskočil advokát žalovaných Karel Čermák mladší: „Tady se dostáváme k dezinterpretaci samotné podstaty vynálezecké činnosti. Důležité je vyřešení problému, nikoli jeho vytyčení. Paní docentka popsala, co potřebuje eliminovat, ale to ještě není tvůrčí činnost.“

Nepochybuji, že se podvolí

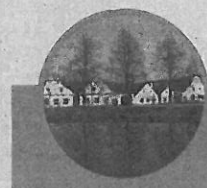
Soudní senát se zájmem sledoval slovní výměnu. Nakonec nařídil, ať žalující strana dodá do měsíce důkazy o tvůrčím podílu Čejkové. Ředitelka Ústavu experimentální medicíny Eva Syková říká, že to nebude problémem: „Máme protokoly, vždyť to společně tři roky testovali, docentka Čejková říkala – toho dejte víc, toho méně... Každý týden za ní chodil k nám do ústavu.“

V případě jde pochopitelně nejen o slávu, ale i o peníze. Hemagel se totiž na trhu ujal: původně ho vědci testovali do kontaktních čoček a pro poranění očí, ale ukázalo se, že přípravek dobře hojí jakékoli rány. V Americe ho v roce 2009 doporučila odborná lékařská společnost, prodává se pod názvem *Wound-Be-Gone* (Rána-je-pryč).

Jak vysoké jsou z něj dnes příjmy? „Nejsou to miliardy, ale není to zanedbatelná suma,“ říká neurčitě ředitelka Eva Syková. Její protějšek František Rypáček také nechce říkat přesná čísla: „Nejsou to takové příjmy jako za léky proti HIV od Antonína Holého, spíš o řád méně, ale po deseti letech se téměř

splatily náklady na jeho patentovou ochranu v zahraničí.“

Aby se český soud vůbec mohl zabývat otázkou zahraničních patentů, žaloba je formulována tak, že Ústavu makromolekulární chemie se má uložit povinnost dojednat Čejkovou jako spoluautorku vynálezu a upravit licenční smlouvy. Advokát žalovaného ústavu Karel Čermák mladší při jednání nahlas zauvažoval, zda by byl vůbec rozsudek reálně vykonatelný. V rozpacích byl i předseda senátu Roman Horáček. Jeho kolegyně Monika Vacková ale odtušila: „Vůbec nepochybuji, že vzhledem k renomé zúčastněných se poražená strana rozsudku podvolí.“

SESTAVTE SI ATLAS VÝLETŮ

Každý den v LN nová karta

Více na straně 5

Silný prezident, slabí protihráči

Další směřování ústavního systému nebude záviset ani tak na výkladu právníků, ale spíš na reálné síle vlád

Prudký spor o jmenování profesorů skončil. Ale prezidentův ústupek zjevně nebyl dílem náhlého prozření ohledně výkladu ústavy.

LADISLAV VYHNÁNEK
ústavní právník

Problémy s interpretací rozsahu prezidentských pravomocí, a to zejména pravomocí jmenovacích, provázejí náš ústavní systém téměř od samotného počátku. V devadesátých letech byla předmětem sváru bankovní rada ČNB, následující dekáda přinesla spor o justiční čekatele a i současný prezident se nedlouho po své inauguraci jal testovat své v oblasti jmenování velvyslanců.

ho poštáka. Redukce celého problému na otázku, zda prezident má být pouhým notářem, však podstatu problému spíše zastírá.

Postavení prezidenta není možné posuzovat *en bloc*. Při výkladu každé z jeho pravomocí musíme přihlížet k textu ústavy i jejímu smyslu, ústavním zvyklostem i roli ostatních orgánů.

Čistý textualismus nestačí

Zatímco v některých případech nepochybně prezident republiky bude mít široký prostor pro uvážení, jak svou pravomoc vykonávat, jindy jej právní řád do role notáře objektivně stavět bude.

Samotný ústavní text pohříchu většinou uspokojuje odpovědi nenabízí, neboť není psán jako detailní jízdni řád, který nám poskytne odpověď na každou spornou otázku. I v oblasti pravomocí prezidenta se obvykle setkáváme s lapidárními formulacemi typu: „Prezident republiky jmenuje soudce.“

Rovnováha mezi ústavními orgány je hrou s nulovým součtem. I zdánlivě nevinný posun ve vnímání textu ústavy ji může silně vychýlit.

”

obstála u výkladu pravomocí odvolávat předsedu vlády či koneckonců i u problematického jmenování soudců.

Zkoumat nepochybně musíme i to, zda je prezident vázán nějakým návrhem, či zda jsou stanove-

liv další věcné rozhodování svévolí pohybuji se mimo právní řád.

Hra o moc má nulový součet...

Výklad ústavy však nelze provádět ani bez porozumění jejímu smyslu.

V některých případech ústava aktivitu prezidenta přímo předpokládá a vnímá ji jako součást dělby moci. Klasickým příkladem takové pravomoci je právo veta, avšak zmínit lze i jmenování soudců Ústavním soudem. Sluší se však dodat, že prezidentovo uvážení nikdy nebude absolutní a vždy bude omezeno principy právního státu. V jiných situacích s prezidentem naopak ústava počítá spíše jako s reprezentantem státu, jehož účast nemá ze systematického hlediska jiný smysl než dodat určitému procesu lesk a důstojnost.

I kdyby se však právníci dokázali shodnout na správném výkladu ústavy, nezmení to nic na skutečnosti, že ústavní systém je dotvářen činností samotných ústavních akté-

rech, zda mu takové jednání dovolí. Mocenská rovnováha mezi ústavními orgány je hrou s nulovým součtem a i zdánlivě nevinný posun ve vnímání textu ústavy může tuto rovnováhu výrazně vychýlit. Pravidla této hry jsou pochopitelně politická. Stojí-li prezident republiky proti slabé vládě, může jí svou vůli snadno vnutit, jak na začátku roku ukázal předseda vlády, když sám – v rozporu s ústavou – přispěchal s tvrzením, že rozhodnutí prezidenta o vyhlášení amnestie je povinen podepsat. Přímá volba vytváří prezidentovi nezávislou legitimační základnu a politicky jej dále posiluje, což je i s ohledem na slabost vlád to poslední, co náš ústavní systém potřebuje.

... a záleží na tom, kdo ji hraje

Další směřování ústavního systému bude spíše než na výkladech ústavních právníků záviset na tom, kdo a jak dobře bude s prezidentem hru o trůny hrát.

Švýcaři navrhnou předvolat Iva Svobodu

TOMÁŠ NĚMEČEK
redaktor LN

NOČNÍ HLÍDKA

V úterý švýcarský soudročil řízení s privatizací Mostecké uhelné a jejich kumpány na 24. června (V mezidobí chce od 10. června vyslyšet poslední tři výtečníky kteří zatím nepřijeli.) V úterním protokolu mě zaujaly tři věci:

1) Člen senátu Peter Popp na hl na 24. června předvolat ja svědka tehdejšího ministra financí Iva Svobodu (ano, už je z vězení venku, tak proč ne). A pak další postavy z éry Miloše Zemana tehdejší náměstkyni ministra pro myslu Miladu Vlasákovou, šéfy Fondu národního majetku (Hrubého, Štýse a Němcova tehdejšího poslance ČSSD Josefa Hojdara či zástupce FNM v letech Jiřího Valtra.

Soud měl o návrhu rozhodnout ve středu odpoledne. Ale protože Švýcaři nepřiznali České republice postavení poškozené strany, nevíme, jak rozhodli – vědí to účastníci řízení. (Kdyby soud Popp a Bacher české zástupce povolali, mohli se dozvědět rovněž, že tehdejšího ministra spravedlnosti, jehož jméno neznám, asi nepředvolají, protože Otal Motejl zemřel před třemi lety.)

2) Švýcarská prokuratura přiložila soudu dokument z 16. srpna 2000, v němž privatizátoři vsvětlují jedné bance v daňové ráji (Isle of Man Bank), že celosložitou krycí strukturu vytvořili proto, „aby bylo zabráněno tomu, že Mosteckou uhelnou získají zahraniční investoři, kteří by mosteckou stabilizovali český průmysl a společnost jako takovou, kteří by dělali neuvážená rozhodnutí jako například propuštění více než 55 procent zaměstnanců nebo vyplácení přehnaných dividend z rezerv“. Jasně. Naše doly si necháme rozkrást cizákům!

3) Obžalovaný Petr Kraus, spřízněný makléřské společnosti Newton, přes níž se skupovaly Mostecké doly, v rozhovoru pro Mladou frontu DNES 10. května prohlásil: „Tedy že jedu k soudu, abych se hájil. Už proto, že jsem doposud vůči nebyl vyslechnut, což považuji porušení svých práv.“ Když v úterý došlo na výsledky, manažerská hrdina odmítl odpovědět i na otázku, zda se narodil v roce 1966.

Filozof Peter Singer 9. května pro *Project Syndicate* píše o tom, jak polský ministr zahraničí Radosław Sikorski přijel v dubnu na Ukrajinu. Kyjevský protějšek se prý srdečně smál při pohledu na Sikorského hodinky – japonská sériová výba za 165 dolarů (3300 Kč)? Uk jiní ministři nosí hodinky za tisíc dolarů (600 tisíc Kč).

Přitom japonské hodinky Seiko jdou přesně, vydrží léta, mají i dík a stopky. Neměli bychom proto smát – ptá se Singer – s člověku, který platí za hodinu 200krát víc, než máš? Filozof tuje *Teorii zahálčivé třídy* Thorsteina Veblena z roku 1898, jelikož základem statusu bohatých je bohatství samo, musí utrácet peníze viditelně. Ale kdo nosí hodinky za 30 tisíc dolarů, podle Singera říká: „Jsem možná ignorán nebo sobec.“

V Brně po neuvěřitelných 22 letech skončil (doutneme) spor o listopad 1945. Žaloba tehdejšího předsedy ZO KSČ Jana Snášela za to, že revolucionáři nazvali arogantně